

Leja Forštner z Majo Vidmar

Forštner: Na internetni strani LUD Literatura sem prebrala, da ste v začetku novembra na enem od njihovih literarnih večerov prebiral pesmi iz svoje najnovejše zbirke, o kateri na spletu nisem našla nobenih drugih informacij. Kaj nam lahko poveste o svoji novi, že šesti pesniški zbirki? Kdaj bo izšla in pod kakšnim naslovom?

Vidmar: Naslov moje nove knjige, ki je hkrati tudi naslov prvega cikla pesmi v njej, bo najverjetneje *Kako se zaljubiš*. To „poglavje“ sem napisala v enem dihu, ko sem pred več kot tremi leti uživala enomesečno štipendijo na Dunaju. To je bil moj mesec popolne samote in neizmerne sreče. Všeč mi je, da naslov *Kako se zaljubiš* zavaja, saj ne gre za recept in tudi za zaljubljenost v moškega ne, pač pa za sprejemanje življenja in sebe v njem. Za nekaj ne popolnoma naključnih točk, kjer je to sprejetje na preizkušnji. Drugi del knjige je ljubezenski in sem ga naslovila *Basni in anekdote*, pesmi v tretjem delu z naslovom *Belo* pa so, ne vem, kako bi rekla, mogoče opisovalne ali raziskovalne. Knjiga torej ni tako natančna, kot je bila moja prejšnja, *Sobe*, je pa vsaj tako prostodušna, kot je bila predprejšnja, *Prisotnost*.

Forštner: Če se ne motim, ste pesem z naslovom *Kako se zaljubiš* recitali na osrednji državni proslavi ob dvajsetletnici plebiscita oziroma odločitve za samostojno Slovenijo. Se večkrat odzovete na tovrstna povabila ali vas je pritegnil zanimiv koncept letošnje prireditve?

Vidmar: Ob privolitvi, da nastopim na omenjeni proslavi, sem imela zelo mešane občutke. Po eni strani je bila pred dvajsetimi leti osamosvojitve tudi zelo „moja stvar“ in dvajsetletnica je primeren razlog za praznovanje, po drugi strani pa je moje razočaranje nad slovensko politiko vseh barv in usmeritev tako brezupno, da ne hrepenim po državnih proslavah. Po eni strani sem ponosna, da so ob taki priložnosti povabili prav mene, po drugi strani pa sem negotova, zakaj se prilegam izboru, v katerem sta od dvajsetih izbranih dve ženski, če sploh ne omenjam drugih grdih zapletov

v zvezi z izborom. Po eni strani je bil koncept prireditve zares zanimiv, po drugi strani pa ni bilo jasno, zakaj taka naglica (na tako proslavo se lahko ustrezna služba pripravlja dvajset let), kot da bi nas pesnike na hitro sneli kot najcenejšo možnost. No, sodelovala sem in zdi se mi, da je kar v redu izpadlo, in bolje, da začnem pozitivno razmišljati.

Forštner: Takoj po nastopu v Cankarjevem domu ste odpotovali v tujino. Pred nekaj leti ste dejali, da se tam, čeprav le kot "hipna obiskovalka", počutite bolje, saj je vzdušje v Sloveniji v zadnjem času zelo "ozko, dušiče in mrzlo". Še vedno občutite enako?

Vidmar: To bo zame težek intervju, če se bom morala vživljati v to, kar sem rekla pred petimi leti v nekem drugem intervjuju. Ne, ne občutim enako. Razočaranje je prineslo tudi osvoboditev pred pričakovanji in priložnost za manj črno-bel pogled. Obrniva se raje k poeziji.

Forštner: Prav. Ali v zbirki, ki jo še pripravljate, ostajate zvesti stalnici vašega pesnjenja, intimni, erotični poeziji? Je snov vaših pesmi še vedno "drobna, spremenljiva, pa vendar ena sama: ljubezen, erotika", kot ste nekoč dejali?

Vidmar: Nelagodno mi je ob lastnem citatu, ki je izgubil kontekst. Prime me, da bi odgovorila zelo na kratko v stilu: „Ne priznam,“ ali „Še vedno mislim tako,“ ali „Ne spominjam se.“ Odgovor je odvisen od tega, kako ozko vežemo ljubezen in tudi erotiko na odnos z neko osebo. V tem ožjem smislu je intimna tretjina moje nove knjige, toda jaz dojemam vse svoje pesmi kot intimne in s to intimo vstopam v svet. To je moje tveganje.

Forštner: Že ob izidu prve pesniške zbirke *Razdalje telesa* (1984) se vas je prijela oznaka erotične pesnice, ki se ji niste nikoli zelo upirali. Tudi danes ste za mnoge predvsem "poetesa razdalj telesa". Kako sprejemate to dejstvo?

Vidmar: Občutek imam, res je, da sem še vedno skoraj obvezno predstavljena kot erotična pesnica, kar koli že to je. In res je, da se temu besno ne upiram, predvsem zato ne, ker delno drži in ne bom zanikala nečesa, kar je moje. Zanimivo pa je, da sta tematsko ljubezenski ali erotični le nekako dve petini vseh mojih pesmi, tri petine pa ne. Ne vem, kaj pomeni to tematsko razmerje v primerjavi z drugimi pesniki in posebej pesnicami, a mogoče ne odstopam zelo v erotično smer. Predvsem pa se mi to ne zdi tako pomembno.

Forštner: Kakšno poezijo torej pišete? Kako bi jo sami označili?

Vidmar: Dobro.

Forštner: Kako komentirate precej enotno kritiško mnenje, da ste od prvenca dalje svojo poetiko “komaj opazno dograjevali in modificirali” in da zato ob nobeni od vaših pesniških zbirk “ni mogoče govoriti o kakem radikalnem prelomu s predhodnim delom”?

Vidmar: Radikalnih in revolucionarnih prelomov v moji poetiki res ni. Nikoli si nisem želela skočiti v neko drugo poetiko (razen eksperimentalno) in tudi nisem mogla, kakor ne bi mogla skočiti iz svojega telesa. Pa vendar niti telo niti poetika ne moreta biti več ista, če so potrebe drugačne. Jaz težko in z zamudo odraščam, vendar zelo rada odraščam. Prepričana sem, da se moja poetika temu ravno prav prirašča. Razveseli me, če kdo za mojo novo knjigo reče: „To je pa nekaj popolnoma novega in vendar skoraj popolnoma staro.“ Potiho pa moram priznati, da te prikrite zahteve po novem sploh ne razumem. Zobni pasti je treba menjati škatlo, da se jo proda, s poezijo pa je malo drugače.

Forštner: Pomemben del vašega “odraščanja” je (bilo) nedvomno rojstvo otrok, ki naj bi “plodno vplivalo” na vašo poezijo, saj se je takrat v njej prvič pojavil motiv matere in otroka. Kako je materinstvo vplivalo na vas kot pesnico in kako je dejansko zaznamovalo vaše pesništvo?

Vidmar: Motiv matere in otroka sam po sebi ni kvaliteta, a rojstvo sina in hčerke ni toliko vplivalo na mojo poezijo motivno kot celostno. Prej sem se, ne da bi se tega zavedala, zelo bala zase, potem pa sem se (in tega sem se zavedala) bala za otroka. Hitro je postalo jasno, da tudi ta strah ni nič dobrega in v tej razjasnitvi sem dobila priložnost, da nekaj spremenim, da spremenim edino, kar lahko, torej sebe. Spreminjanje ne bi bilo mogoče, če bi se še vedno tako zelo bala zase, saj bi se še bolj (kot se) oklepala okostenelih rešitev in obnašanja, ki je nekoč zame mogoče imelo neki smisel, zdaj pa mi preprečuje zdravo reagiranje na nepredvidljivost življenja. In v kakšni zvezi je moja odprtost za spremembe s poezijo? Čutim, da ne bi mogla več pisati, če bi obstala na mestu.

Forštner: Verjamete, da ste najlepše pesmi že napisali ali čutite, da te še(le) prihajajo?

Vidmar: Saj ne čutim niti tega, ali bom napisala svojo naslednjo pesem! Nobene garancije ni. Na neki način čutim, da se moje življenje šele začinja, kaj to pomeni za poezijo in tudi za življenje pa sploh ne vem. Težko sama presojam o svojem ustvarjalnem vrhu. Zdi se mi, da so *Sobe*, torej knjiga, ki je sledila nagrajeni *Prisotnosti*, bolj dodelane in globlje od *Prisotnosti*, pa tudi cikel, *Kako se zaljubiš* in nekatere druge pesmi iz še ne objavljene knjige se mi zdijo dobri. Vendar mi ni pomembno, katera knjiga je boljša, saj ne bi moglo biti ene brez druge.

Forštner: Vaš pesniški jezik je “skrajno zgoščen”, toda z njim vselej dosegate “izjemen poetični učinek”. Boris A. Novak je pred nekaj leti zapisal, da vaša lirika zato “postavlja metodologijo tradicionalne verzologije če že ne pod vprašaj, vsaj pod drugačno luč”, saj je “očitno poleg vezane besede in prostega verza mogoče pisati pesmi tudi na bistveno drugačen in preprost način”. Ste o svoji poeziji kdaj razmišljali kot o “modernizirani različici vezane besede”?

Vidmar: Boris A. Novak je z zapisanim dal moji poeziji velik kompliment. Zanesem se nanj, da je učinek res tak, toda tudi če kdaj ni, mi je odkril oziroma mi omogočil, da sem se zavedla lastnega dožemanja svoje poezije. O njej nikoli nisem razmišljala drugače kot o vezani besedi. Ne morem pisati izven pravil ali umanjkanja pravil, kar je skoraj isto. To daje pesmi čvrstost in jo včasih celo požene naprej. Ne gre samo za pravila, ki so že v jeziku, ali samo za moja osebna pravila, tudi klasična verzologija je ves čas prisotna, pa čeprav samo s svojo odsotnostjo. Toda to ni moj izum, jaz se samo na svoj način učim od drugih.

Forštner: V zadnji (izdani) pesniški zbirki *Sobe* (2008) naj bi bila vaša značilna minimalistična pesniška govorica “bolj pripovedna, v skladnji manj eliptična, v pesniškem podobju stvarnejša in manj patetična kakor kdaj v preteklosti”. Kaj nam lahko poveste o tem?

Vidmar: To je ravno tista sprememba, ki je sledila in seveda tudi oblikovala, saj to je vzajemno, novo vsebino. Potrebovala sem nekaj preprostega, da sem lahko ostajala v tu in zdaj svojega doživljanja. Vsaka umetelnost bi me odnesla drugam. Poskusite ostati v kletki in se razgledati po njej, če tega ne prenesete in če zanikate, da ste v kletki! V taki situaciji je že veliko, če paziš na dihanje, a izkaže se, da je to dovolj.

Forštner: Po mnenju enega od recenzentov te zbirke se v njej z vztrajnim brisanjem “vsega odvečnega” iz jezika “veščče izogiba(te) vsakršnemu

idealiziranju ali romantičnim sedimentom”, zato pesmi v *Sobah* niso prežete z “usodnim hrepenenjem ali razočaranjem” kot tradicionalna lju-bezenska lirika, ampak so “dokaj hladne reminiscence trenutkov”. Kako komentirate to trditev?

Vidmar: *Sobe* so očitno nekaj posebnega, saj se vsakega bralca (tudi recenzenta) dotaknejo drugače. Meni je dragoceno, da bralec ne ostane nevtralen, ne glede na to, kako različni so odzivi. Vedno mi bo v toplo potrditev, da me je nekega dne poklicala Neža Maurer samo zato, da mi pove, kako čudovite so *Sobe*, in gotovo jih ni dojela kot nekaj hladnega. Kaj je „pesnik mislil“, je takoj, ko je pesem objavljena, pač last pesmi in ne pesnika in je na razpolago bralcu.

Forštner: Neki drugi kritik je o poeziji *Sob* zapisal, da v njej “drugi ni več azil, navdih, ampak zrcalo tesnobe, bolečine, padca, neodrešitve” in da (zato) pravzaprav izpisuje “univerzalno zgodbo medčloveške odtujenosti”. Se strinjate s tem?

Vidmar: Strinjam se, da je branje te knjige lahko tudi takšno, če pa sprašujete, ali so pesmi nastale iz takšnega občutja, lahko izdam, da ne, da so nastale iz radoživosti, nežnosti, nekakšne prerobenosti, tudi osamljenosti, žalosti in sprijaznenosti, predvsem pa iz hvaležnosti do sedanjega (se pravi takratnega) trenutka, na kar sem posebej ponosna, saj sem v prejšnji knjigi *Prisotnost* po prisotnosti hrepenela, v *Sobah* pa se mi je zgodila.

Forštner: Kako razumete trditev, da “v tej poeziji ni srečnega konca, ni niti sreče niti konca” in da so *Sobe* zato “zelo pogumno dejanje”?

Vidmar: Krivično je obesiti se na besede iztrganega citata, zato naj bo to samo povod, da še kaj povem, in ne polemika z recenzijo. Kljub oblikovni zaokroženosti in celovitosti *Sobe* niso knjiga o srečnem ali nesrečnem koncu, pa tudi o sreči ne. V njih preprosto ni prostora za malomeščanska pričakovanja, ne glede na to, koliko so ta tudi meni ljuba. *Sobe* so izrazito dvodelna knjiga z okvirnim in sredinskim delom in zanimivo je, da so se recenzenti večinoma usmerili le v enega ali drugega od obeh delov. Pravzaprav sem se na neki način res čutila pogumno (to sem seveda začutila s pomočjo strahu), vendar ne zato, ker bi se odrekala sreči in upanju, temveč zato, ker sem za hip obstala v tem, kar je. In to ni bilo tako pogumno v osrednjem delu, v *sobah*, pač pa v okvirnem delu, v kletah, tunelih in kletkah.

Forštner: Goran Dekleva je pred leti izpostavil dejstvo, da se ob vaših pesmih “že vseskozi razmeroma veliko govori o ženski pisavi oziroma ženski poeziji”. Ali sami svojo poezijo kdaj opredeljujete kot žensko, in če, v kakšnem smislu?

Vidmar: Ne, če bi me zbudili sredi noči in vprašali, kakšno poezijo pišem, gotovo ne bi rekla, da žensko. Po drugi strani je skoraj neizogibno, da kot ženska pišem žensko poezijo, vprašanje je le, zakaj je treba to nenehoma poudarjati, problematizirati in kdo to počne ter predvsem zakaj. Če ima kdo pogum in radovednost za pošteno in konkretno raziskovanje na izmakljivem terenu ženske in moške pisave, je to super, vsako drugo predalčkanje brez lastnega vložka pa služi samo temu, da se ve, „kam spadam“, in me že dolgočasi.

Forštner: Kot je zapisal Dekleva, imamo ob vašem opusu “opravka s pesništvom, ki v ubeseditvah svobodnega ženskega subjekta razdira stereotipe o spolih in tabuje o želji in uživanju”, kar naj bi na Slovenskem še vedno delovalo “subverzivno”. Imate tudi vi kdaj tak občutek? Ste bili kdaj dejansko deležni tovrstnih očitkov?

Vidmar: Hja, do tega citata res ne morem biti prizanesljiva, saj mi daje občutek, da sem se znašla nekje, kjer še vedno obrezujejo deklice. Ne vem, ali se je njemu zdel subverziven ženski užitek kot tak ali ženski užitek brez trpljenja in kazni, torej „brez nesrečnega konca“. Kakor koli, v slovenski „ženski poeziji“ je dovolj veselih in žalostnih erotičnih pesmi, da moje hvalabogu ne morejo biti subverzivne. Direktno takšnih očitkov nisem bila deležna, ne morem pa vedeti, ali se niso skrivali za nelagodjem, ki ga nekaterim vzbuja moja poezija.

Forštner: Večkrat poudarjate, da je “vsako, še tako naklonjeno pisanje o posebni ženski senzibilnosti v poeziji, ne da bi hkrati govorili o posebni moški senzibilnosti, diskriminatorno”, saj “ne more biti ena senzibilnost samoumevna, druga pa vedno znova predmet debate”, vendar je vaše ustvarjanje že od nekdaj zaznamovano z dualizmom moški-ženska. Zakaj?

Vidmar: Pretežni del moje poezije ni zaznamovan s tem dualizmom in tudi v ljubezenskih pesmih je vprašanje, za kakšen dualizem gre. Če bi se zaljubljala v ženske, bi bile moje pesmi v osnovi enake: jaz in drugi – ta, ki je pretresel moje čustvovanje s čudežno priložnostjo za drugačen pogled in za razočaranje. Kako naj grem mimo take priložnosti

za pisanje, še posebno, če gre za prvo pesniško knjigo! Očaranost nad moško erotično drugačnostjo, obup nad našim moško neuravnoteženim svetom, odkrivanje in sprejemanje ali nesprijemanje svoje ženskosti in svoje človeškosti – temu ne bi rekla dualizem – to je moje življenje.

Forštner: Vaš “osnovni občutek” v omenjenem dualizmu je “neravnovesje, ki je zaradi vse večjih in predvsem hitrejših korakov vzrok, da zanaša celó Zemljo”. Čeprav niste zaprisežena feministka, ste “prepričani, da bi ženske, če bi imele možnost v zadostnem številu ozavestiti svojo vlogo, znale na nov, danes nam nepoznan način, uravnovesiti svet”. Pojasnite nam prosim, zakaj?

Vidmar: Pred nekaj leti sem ob gledanju dveh dokumentarnih oddaj – ena je bila o matriarhatu v Amazoniji in druga o enomesečni terapevtski delavnici v nekem južnoafriškem zaporu – doživela uvid. Njegova moč in svežina me spremljata še danes, čeprav še nisem našla načina, da bi ga ustrezno posredovala drugim, niti najbližjim ne. Izrazi, pravzaprav naš celotni jezik je tako patriarhalno obremenjen, da se, ko hočem razložiti nekaj, kar je vsaj zame novo, moški in ženske takoj na različne načine ujamejo na obremenjene besede oziroma na odpor, ki ga ta obremenitev v njih sproža. Ko v ognju debate še jaz dodam svojo obremenjenost, se vsak pogovor sprevrže v nekaj znanega in nerešljivega. Ker sem v tej nemoči, da bi bila prav slišana, počutim nekoliko osamljeno, upam, da bom nekoč našla prave besede ali pa jih bo našel kdo drug; morda jih je že, samo še niso prišle do mene. O tem „uravnovešanju sveta“ sem pred leti pisala v Apokalipsi in še v kakem intervjuju. V letih, ki so minila, odkar me je doletel ta uvid, sem ga sama zase vpela v širši kontekst, vendar zdaj ne bom tvegala, da bi pisala o tem.

Forštner: O razmerju med spoloma pravite, da se sicer “spreminja”, a je dejansko še vedno “bolj podobno tistemu izpred stotih let kot pa nečemu novemu”. Bi lahko prosim pojasnili tudi to svojo trditev?

Vidmar: Ženska je na vsakem koraku, tudi tam, kjer naj bi bila akterka, izpostavljena popolnoma moški logiki delovanja. Recimo v Ljubljanski porodnišnici. Zdrava porodnica je tu človeško ponižan objekt odtujenega, produktivno medicinsko naravnane delovanja, ki zaradi avtomatičnosti naštetega niti strokovno ni vedno. In če rojevanje niti do polovice ni po ženski meri, koliko je lahko po ženski meri, recimo, politika? Vendar, da ne bo pomote, odgovornost za tako stanje ni stvar moških, je odgovornost vseh nas.

Forštner: Vaša kolegica po peresu in osebna prijateljica Barbara Korun je nekoč izpostavila dejstvo, da ženska, ki spregovori v javnosti, lažje doseže, “da jo poslušajo in slišijo, če razmišlja in govori 'po moško'”. Imate tudi vi podobne izkušnje?

Vidmar: Zelo podobne. Čeprav bi vam zdaj težko stresla iz rokava, kaj pomeni „po moško“, se vendarle zavedam določene samocenzure, ki gre v to smer.

Forštner: Prebrala sem, da “z veseljem” opazate, da je med mlajšimi pesniškimi ustvarjalci že skoraj polovica pesnic. Občutite ob tem (p)osebno zadovoljstvo?

Vidmar: Ob tem porastu sem seveda občutila zadovoljstvo, zdaj pa sem zadovoljna tudi ob tem, da je to normalno že do te mere, da mi ni treba več čutiti zadovoljstva.

Forštner: To dejstvo ste označili za “kvantitativno nov pojav”. Kakšno je bilo razmerje med spoloma v slovenski poeziji pred dobrimi petindvajsetimi leti, ko ste začeli pesniti?

Vidmar: Takrat je bila moškim ob bok postavljena edino Svetlana Makarovič. In čeprav mi ni v čast, da je takrat nisem brala, so mi najprej pripisali njen vpliv, tako kot so kateri drugi nič hudega sluteči pesnici pozneje najprej pripisali mojega, kot da se vrtimo v nekem ženskem getu. Vendar je vse, kar ste prebrali, da sem rekla pred nekaj leti o razmerjih med spoloma, stvar mojega tedanjega zanimanja in večinoma zapoznelega odkrivanja.

Forštner: Že vsa leta živite in delate kot svobodna umetnica. Zakaj?

Vidmar: Bila so obdobja, ko sem si zelo želela redne zaposlitve in sem jo iskala, vendar je nisem dobila. Tudi zdaj bi jo rada sprejela, če bi jo dobila. Bila pa so tudi obdobja, ko eksistencialna negotovost ni tako zelo pritiskala name in sem lahko užila drugo plat medalje, to pomeni, da sem lahko pisala in vsaj deloma lahko ostajala v svetu pisanja, ker mi ni bilo treba iti v službo, srečevati ljudi, biti v stresu zaradi učinkovitosti in službenih odnosov. Že od majhnega se namreč nekako bojim ljudi in vsakodnevno funkcioniranje med njimi me veliko stane. Nisem pa edina taka čudakinja, ki ne more pisati, če je v službi, kar lahko z leti vpliva celo na telesno zdravje. Vendar veliko stane tudi finančna nesamostojnost. Težko dovolj

poudarim, kako pomembno je bilo zame, ko sem prejela prvo štipendijo od Ministrstva za kulturo in potem še naslednje iz knjižničnega nadomestila. To mi je v vseh pogledih spremenilo življenje, predvsem pa sem v tem času napisala dve novi knjigi, kar bi bilo brez štipendije nemogoče. Hvaležna sem Vladu Žabotu in vsem, ki so si prizadevali za to, da se te štipendije zdaj podeljujejo, in tudi tistim, ki si na Ministrstvu prizadevajo, da bi jih bilo čim več, saj tega denarja v primerjavi s čim drugim in glede na to, da je res dobro porabljen, ni tako veliko, da ne bi mogli dodati še nekaj štipendij, namesto da jih zmanjšujejo, če je res komu kaj do domače ustvarjalnosti in če ni to samo blebetanje na državnih proslavah.

Forštner: Je torej pri nas mogoče živeti le od pisanja?

Vidmar: To razumem kot retorično vprašanje.

Forštner: Kot ste dejali, so štipendije bistvenega pomena za literarne ustvarjalce, toda mnogi se pritožujejo, da so "pri koritu" vedno ena in ista imena. Se tudi vam zdi tako?

Vidmar: Do svoje prve štipendije sem prišla ne samo s pritožbo, temveč tudi s podpisom skupne javne zahteve po odstopu takratne ministrice za kulturo zaradi očitnih nepravilnosti pri podeljevanju subvencij in štipendij, kar mi je takrat povzročilo nemalo dvomov, ali naj štipendijo sploh vzamem, če mi z njo (na hitro so dobili neki dodaten denar) zapirajo usta. Pozneje nihanjem pri podeljevanju subvencij nisem sledila, sama pa sem zadnja leta vsako leto dobila veliko, srednjo ali malo štipendijo, torej bi lahko rekli, da sem pri koritu. Nisem oblikovala kriterijev in tudi zdaj ne vem, kakšni kriteriji bi bili najbolj pravični. Mogoče bi morala imeti več moči komisija, ki bi se vsako leto bistveno spremenila, mogoče bi morali dajati manj poudarka nagradam ali obsegu pisanja (sama sem morala šteti verze v revialnih objavah zadnjih treh let), mogoče nič od tega. Ne samo pri sebi, tudi pri drugih kolegicah, ki so prejele štipendijo, sem videla, kako zelo je to pomembno za njihovo življenje in ustvarjanje. Želim si, da bi čim več dobrih ustvarjalk in ustvarjalcev dobilo to možnost in da bi bilo razdeljevanje pravično. Dobro razumem občutek nekoga, ki vedno ostane zunaj, in pomembno je, da bi bila velika večina zadovoljna, pa čeprav to pomeni, da jaz ne dobim štipendije. Čisto vsi pa na žalost ne bodo nikoli zadovoljni.

Forštner: Tudi izbor prejemnikov domačih literarnih nagrad je v zadnjih letih deležen vse več kritik, saj je po mnenju nekaterih (pre)pogosto

odvisen od tega, kdo sedi v komisijah oziroma žirijah, ki podeljujejo te nagrade. Se strinjate s tem?

Vidmar: Ne verjamem v objektivnost in seveda je izbor odvisen od žirije, zato je dobro, če se žiranti menjavajo iz zelo širokega kroga kompetentnih ljudi. Mene bi težko pridobili za kako žirijo, ker je to težko in odgovorno delo in ker pri najboljši volji ne moreš narediti vsega prav. Vsaj moja enkratna izkušnja, biti članica komisije, je takšna in je ne nameravam ponoviti, čeprav imam še vedno slabo vest, ker sem pustila svoje kolege na cedilu, ko bi morala spet odločati o Jenkovi nagradi. S podeljevanjem nagrad nikoli, kar se jaz spomnim, nismo bili zadovoljni, in dvomim, da bi bilo zadnja leta še slabše, vendar nisem na tekočem.

Forštner: Uradno priznanje za svoje pesniško ustvarjanje ste prejeli šele dobri dve desetletji po izidu pesniškega prvenca, in sicer za zbirko *Prisotnost* (2005), ki je bila leta 2005 nominirana za Veronikino nagrado, istega leta so vam stanovski kolegi zanjo podelili Jenkovo nagrado, leta 2006 pa ste zanjo prejeli še nagrado Prešernovega sklada. Kako komentirate dejstvo, da je priznanje strokovne javnosti prišlo tako pozno?

Vidmar: Lahko bi ugibala, da sem prišla na vrsto šele, ko so podelili priznanja vsem moškim kolegom moje generacije, vendar ne bom ugibala ne v to ne v kako drugo smer, ker od takega ugibanja razen paranoičnega vtisa ni nobene koristi.

Forštner: V nekem pogovoru ste takrat dejali, da je “malo verjetno, da bi se tri nominacije ponovile”. Zakaj mislite tako?

Vidmar: Zato, ker pri nagradah ni v igri samo kvaliteta knjige (pogosto v enem letu izide več kvalitetnih knjig), temveč tudi druge okoliščine. Predstavljam si, da so bile moje okoliščine, da nisem imela nobene domače nagrade in da ženska razmeroma dolgo ni dobila pomembne nagrade. Malo je verjetno, da bi se ugodne okoliščine za tri nominacije ponovile.

Forštner: Si upate trditi, da v tujini bolj cenijo vašo poezijo kot doma? Nenazadnje ste za zbirko izbranih pesmi, ki so v nemškem prevodu izšle pod naslovom *Leibhaftige Gedichte* (1999), že leta 1999 prejeli literarno nagrado Hubert-Burda-Stiftung.

Vidmar: Ne upam si trditi. Naj dejstva govorijo zase.

Forštner: Natančno desetletje za tem, ko ste prejeli to nagrado, torej leta 2009, ste na mednarodnem knjižnem sejmu v nemškem Leipzigu, ki poleg frankfurtskega velja za največji knjižni dogodek v Evropi in na katerem se že več let zapovrstjo predstavljajo tudi slovenski literarni ustvarjalci, nastopili kot gostujoča slovenska avtorica. Kako uspešna je bila za vas ta promocija?

Vidmar: Na sejmu sem se spoznala z založnikom svoje druge v nemščino prevedene knjige ter z nekaterimi pesniki in prevajalci.

Forštner: Ali po vašem mnenju za to pristojne državne institucije in večje domače založbe ustrezno skrbijo za prepoznavnost slovenske literature in kulture v svetu?

Vidmar: Gotovo bi se dalo še veliko narediti. Zanimivo bi bilo, če bi omogočili prevod slovenske knjige, preden bi ta imela tujega založnika, saj je ravno prevod pogoj, da se založnik za knjigo ogreje. Dobro bi tudi bilo, če pristojne državne institucije ne bi imele stalne tendence ukinjati tistega, kar je že doseženo. Nekaj sem slišala, da nameravajo zapreti slovenske lektorate. Upam, da je to grda raca, saj sicer nimam besed.

Forštner: Mnogi sodobni domači literarni ustvarjalci sodelujejo s t. i. agenti, saj naj bi bilo brez njih danes že skoraj nemogoče prodreti na tuje literarne trge, sploh na ameriškega. Imate tudi vi svojega agenta?

Vidmar: Zelo sem za luno in nič ne vem o agentih. Nekaj vem samo o zanesenjaških prevajalcih, ki prevedejo knjigo pesmi brez vsakega zagotovila, da bo objavljena. To velja za vse prevajalce, ki so me prevajali, če pa je že omenjena Amerika, bom izpostavila Kelly Lenox in Barbaro Korun, ki sta na ta način prevedli moje *Sobe*.

Forštner: Doma in v tujini ste se uveljavili predvsem kot pesnica, zato je manj znano, da se preizkušate tudi v pisanju esejev. Bi lahko bralcem *Sodobnosti* povedali kaj bistvenega še o svoji esejistični misli?

Vidmar: Pred nekaj leti sem se zelo navdušila nad tem, da bom pisala eseje. Nekaj malega sem tudi napisala in tako spoznala poseben užitek in muko, ki ga to pisanje nudi. Zadovoljilo je neko mojo potrebo po izražanju, ki je poezija ne more. Na žalost nisem vztrajala in se zato nisem ničesar naučila. Ko bom pri volji za učenje, se bom mogoče spet poskusila v eseju.